

11. évfolyam

Órakeret: 72 óra

Az éves óraszám felosztása:

Isten-én témakör	6 óra
Én témakör	9 óra
Emberi kapcsolataim témakör	11 óra
Egyház témakör	10 óra
Társadalom témakör	11 óra
Teremtett világ és tárgyi környezet témakör	12 óra
Világvallások, vallási jelenségek témakör	6 óra
Összefoglalás, számonkérés	7 óra

Tematikai egység	Isten-én	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A tanuló már ismeri Jézus tanítványi körét és látott példákat arra, hogy az emberek hogyan vélekednek Jézusról s Istenről.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók ismerjék meg a hitvallás fogalmát, s a legfontosabb hitvallások (Níceai-Konstantinápolyi, Áthanáziuszi, Apostoli, Ágostai) szövegrészleteivel kapcsolatban fogalmazzák meg kérdéseiket. A tanulók értsék meg a hitágazat fogalmát, s fedezzék fel az egyes hitágazatok fő témáját. Ismerjék fel az életkérdés és a hitvallás közötti kapcsolatot, s lássák meg az egyetemes és a felekezeti hitvallások helyét és szerepét az egyház történetében s az egyház jelenében.	
Témák, fejlesztési követelmények Hitvallások: hit-vallás, vallástétel, első hitvallás, hitvallások és zsinatok Hitágazatok és a mögöttük meghúzódó kérdések Egyetemes hitvallások, evangélikus hitvallások, Luther Márton hitvallási iratai		Kapcsolódási pontok <i>Művészetek,</i> <i>irodalom:</i> vallástétel <i>Történelem:</i> történeti Jézus-kutatás
Kulcsfogalmak hitvallás, dogma, hitágazat, Atya, Fiú, Szentlélek, egyetemes hitvallás, felekezeti hitvallás, evangélikus hitvallás, káté		

Tematikai egység	Én	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A tanuló már elgondolkodott saját képességein, tehetségein, valamint testi, szellemi és hitbeli korlátain.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési	A tanuló a felnőttkor küszöbén gondolkozzon el a születés és elmúlás, az élet és a halál kérdéseiről. Értse meg az élet különböző	

céljai	szakaszainak sajátosságait, kihívásait, értékeit, s lássa meg, hogyan segíti az ember fejlődését ezekben az életszakaszokban az Istenbe vetett hit. Mindezt ismerje meg Luther Márton életének példáján keresztül is.	
Témák, fejlesztési követelmények <i>Ki vagyok én? Az én világom</i> Származásom: Honnan jövök és hova megyek? Van-e jelentése a születésemnek, nevemnek, a gyermek ígéretének? Milyen feladatai, kihívásai és céljai vannak a gyermekkor, az ifjúkor, a felnőttkor, az időskor, az idősornak? A tanulás célja és hatása, pályaválasztás, hivatás.	Kapcsolódási pontok <i>Vizuális kultúra:</i> élet- és halálábrázolások <i>Életvitel és gyakorlat:</i> pályaorientáció	
Kulcsfogalmak	kezdet, vég, élet, halál, gyermekkor, felnőttkor, időskor, hitfejlődés, Luther Márton	

Tematikai egység	Emberi kapcsolataim	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	A tanuló már tanult a közösség működéséről, fejlesztette konfliktuskezelő képességeit, a Biblia alapján megismert közösségi problémákat és megoldásokat, tanult a Jézus körül kialakuló közösség életéről.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulónak fejlődjön a konfliktust kezelő és megelőző képessége, kapcsolati kultúrája. A tanuló lássa meg az egyház közösségformáló erőit és folyamatait az ősgyülekezet életén keresztül, s tudja összehasonlítani azokat jelenlegi közösségi tapasztalataival. Tudja összevetni a mai egyházi közösség problémáit és értékeit Jézus tanításával. Ismerje meg azokat a problémákat és kihívásokat, amelyekkel az első egyházi közösségeknek kellett szembenéznie. Lássa meg mindezeket egy-egy egyháztörténeti személy példáján keresztül is.	
Témák, fejlesztési követelmények Közösség fogalma, szerepe, feladata. Pünkösöd, az egyház születése. Az egyház első közösségeiben előforduló problémák: előítélet, kirekesztés, befogadás, hazugság, képmutatás. Az egyház első közösségeiben megjelenő értékek: a közösség áldásai, a közösség összetartó és védelmező ereje, vagyonszövetség, gondoskodás. Pogánykereszténység és zsidókereszténység kérdései. Pál utazásai – virtuális közösség? Keresztényüldözések és mártírok. Keresztény hit védelme – apologetika. A keresztényeknek vallásszabadság, és kereszténység mint államvallás.	Kapcsolódási pontok <i>Történelem:</i> ókori közösségek, ősgyülekezetek	
Kulcsfogalmak	pünkösöd, ősgyülekezet, diakónus, zsidókeresztény, pogánykeresztény, pogány, istenfélő, virtuális közösségek, misszió, páli levelek, keresztényüldözés, apologéta, apostoli atya, tévtanítások, mártír, krisztológiai viták, államvallás	

Tematikai egység	Egyház	Órakeret 10 óra
-------------------------	---------------	------------------------

Előzetes tudás	A tanuló ismeri az egyház ünnepeinek és a vasárnapi istentiszteletnek a tartalmát, részeit, hagyományát.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulóban olyan egyházfogalom alakuljon ki, amelyben az egyház hétköznapi élete is helyt és helyes értékelést kap. Ismerje meg Augustinus egyházértelmezését, s azokat a legfontosabb ókori és középkori kérdéseket, amelyeket az egyháznak meg kellett válaszolnia. Lássa meg néhány egyháztörténeti személy példáján keresztül, milyen válaszokat adtak ezekre a kihívásokra. Lássa meg néhány példán keresztül, hogy Európa különböző nemzetei hogyan találkoztak a kereszténységgel, és milyen hatással volt ez a találkozás későbbi kultúrájukra. Ismerjék meg, hogyan működött a hűbéri rendszer az egyházon belül, annak előnyeivel és kihívásaival, különös tekintettel az investitúra harcokra. A diákok ismerkedjenek meg az előreformáció fogalmával, annak körülményeivel, előzményeivel. Ismerjék meg az előreformációs folyamatokat, annak szereplőit, követeléseiket.	
Témák, fejlesztési követelmények Ágoston – Isten városa Sivatagi atyák, remeték, első szerzetesrendek – ora et labora Európa missziója Hűbéri rend és investitúra Egyházszerzés Magyarországon Harc a Szentföldért – keresztesháborúk Szerzetesrendek, koldulórendek, Cluny reform Bibliás reformerek – előreformáció	Kapcsolódási pontok <i>Történelem:</i> egyház történelme és ókori-középkori világtörténelem	
Kulcsfogalmak Isten városa, szerzetes, regula, misszó, térítés, hűbéri rendszer, egyházi hierarchia, investitúra, kiátkozás, egyházi szervezet kiépítése hazánkban, Szentföld felszabadítása, keresztes háború, búcsú, Cluny reform, elvilágiasodás, kolostor, monostor, koldulórendek, inkvizíció, Szentírás értelmezése, előreformátor, Biblia pauperum		

Tematikai egység	Társadalom	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	A tanuló foglalkozott már a nemzet, haza, anyanyelv szerepével. Egyéni tapasztalatai vannak a kirekesztés és elutasítás jelenségéről. Ismeri a zsidó nép történetét Ábrahám elhívásától a pusztai vándorlásig.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló ismerje meg Izrael nemzeti identitásának kialakulásához vezető utat a honfoglaló Izrael korától a királyok korán át a fogságból való hazatérés koráig, a kiemelt bibliai történetek kapcsán.	
Témák, fejlesztési követelmények Izrael honfoglalása, sikemi országgyűlés, Józsué Bírák kora, karizmatikus vezetők, Debóra, Gedeon és Sámson Királyok – Saul, Dávid, Salamon A kettészakadt ország A prófétai szolgálat, próféták és királyok, Illés és Ézsaiás A kultusz reformja, Jeruzsálem pusztulása, Jeremiás Fogságbavétel, különböző életformák a fogságban Hazatérés kora és újjáépítés	Kapcsolódási pontok <i>Történelem:</i> egymás mellett vagy együtt élő népek	

Hellenizmus, apokaliptikus irodalom, Dániel könyve	
Kulcsfogalmak Közösség, identitás, honfoglalás, bírák, teokrácia, demokrácia, királyság, próféták, filiszteusok, templom, „Dávid Fia”, Samária, Messiás, asszír hódítás, törvény, reform, kultusz, babiloni fogság, asszimiláció, integráció, marginalizáció, szegregáció, diaszpóra, zsinagóga, hellenizmus, apokalipszis	

Tematikai egység	Teremtett világ és tárgyi környezet	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A tanuló tudja, hogy a teremtett világ életünk és munkánk színtere, s hogy az egész teremtett világot Isten hozta létre.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló ismerje fel, hogy a keresztény hagyományban egyenrangú szerepet játszik a tanítás és az életvitel, melyek alapvetően összekapcsolódó természetűek. Értse meg, hogy a jézusi nagy parancsolatból kiindulva minden etikus cselekvés alapját Istennek az ember iránti szeretete jelenti. Ismerje meg a keresztény ember szabadságának szerepét az etikai kérdések döntéshozatala során, elsősorban Luther tanítása alapján. Lássa meg az alkalmazott etikai kérdések komplexitását, a döntések meghozatalának nehézségét, és ismerje meg a hozzájuk tartozó bibliai útmutatást.</p> <p>A tanulóban fejlődjön a kritikus gondolkodás képessége, a környezettudatosságra és fenntarthatóságra való nyitottsága és motiváltsága, a vásárlás és a média világában a tudatos fogyasztói magatartása, az élet körüli kérdésekben az egyéni döntési képessége.</p>	
Témák, fejlesztési követelmények Globalizáció etikája, világproblémák, globális világ Környezetika, környezetvédelem, teremtésvédelem kérdése a Biblia különböző könyveiben Fogyasztói világ, fogyasztói társadalom Gazdasági etika, pénz, gazdagság Bioetika, emberen kívüli életformákat érintő kérdések (állatvédelem, géntechnológia) Orvosi etika (élet kezdete és élet vége kérdései) Technológiai társadalom, technika etikája Médiaetika, virtuális világ	Kapcsolódási pontok <i>Földrajz:</i> fogyasztói társadalom <i>Biológia:</i> ökológiai krízis, bioetika <i>Életvitel és gyakorlat:</i> technika	
Kulcsfogalmak globális világ, globalizáció, felebarát, Isten munkatársai, környezetetika, teremtésvédelem, fogyasztói társadalom, fenntarthatóság, méltányos kereskedelem, bioetika, teremtménytárs, születésszabályozás, abortusz, mesterséges megtermékenyítés, klónozás, orvosi etika, gyógyítás, eutanázia, szervadományozás, technika, gép, technológiai társadalom, kapcsolat, kommunikáció, média, virtuális világ, kibertér		

Tematikai egység	Világvallások, vallási jelenségek	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Személyes tapasztalata van a különböző vallások és kultúrák együttélésének kihívásairól.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési	A tanuló ismerje meg a legfontosabb keresztény erkölcsi értékeket, normákat, s az ezeket éltető jézusi alapelveket. Tudjon különbséget	

céljai	tenni ezek helye és szerepe között. Ismerje meg a legnagyobb világvallások erkölcsi döntéseit megalapozó tanításokat és értékeket. Lássza meg az aranyszabály lehetséges szerepét a világban, s tudja alkalmazni azt mai etikai dilemmákra.	
Témák, fejlesztési követelmények Keresztény teológiai alapok etikai kérdésekhez Világvallások és etikai kérdések Az aranyszabály – Jézusnál és más vallásokban Együttélés másokkal – a háború kérdése	Kapcsolódási pontok <i>Földrajz:</i> vallásföldrajz	
Kulcsfogalmak jézusi alapelv, norma, erkölcsi érték, Egyházi Tanítóhivatal, lelkiismereti döntés, szeretet nagy parancsolata, törvény, saria, dharna, aranyszabály, háború, igazságos háború		

Témakörök, témák és a hozzájuk tartozó bibliai részletek az éves feldolgozás sorrendjében:

Témakör	Téma	Bibliai alap
Társadalom <i>Izrael története</i>	Bevezetés – társadalom, nemzeti identitás	
	Honfoglalás – Ki az a mi?	Józsue megújítja a szövetséget Sikemben (Józs 24,1–28)
	Bírák – Minek kell a háborúhoz karizma?	A bírák (Bír 2,11–23)
	Királyság – királyválasztás, Saul	Izrael királyt kíván (1Sám 8)
	Királyok – Dávid és Salamon	Dávid egész Izrael királya (2Sám 5), Salamon bölcsessége (1Kir 3)
	Prófétai szolgálat	Illés a Karmel-hegyen és a Hóreb-hegyen (1Kir 18,20–19,14)
	Győzelem, Messiás	Jeruzsálemet megtámadják és megszabadul (2Kir 18,13–19,37)
	Vereség	Isten prófétává teszi Jeremiást (Jer 1,1–19)
	Babiloni fogság	Az Úr szabadítót küld (Ézs 44,24–45,7; 52,13–53,12)
	Haza a magasban – az eljövendő Emberfia	Látomás a világbirodalmakról (Dán 7); Az Emberfia eljövetele (Lk 21,25–31)
Összefoglalás		
Számonkérés		
Emberi kapcsolataim <i>Egyházi közösség az ősgyülekezet től az államvallásig</i>	Pünkösöd	Péter apostol pünkösdi beszéde, az első gyülekezet (ApCsel 2)
	Ősgyülekezet	A görög nyelvűek hét gondozója, István (ApCsel 6–7)
	Pogánykeresztények	Kornéliusz és Péter (ApCsel 10)
	Pál apostol	Pál Athénban és Korinthusban (ApCsel 17,16–18,17)
	Zsidókeresztények	Az apostoli gyűlés Jeruzsálemben (ApCsel 15,1–35)
	Összefoglalás	
	Apológia	Óvás a szóharcoktól, a szent iratokhoz és apostoli tanításhoz való hűség (2Tim 2,14–21; 3,10–17)
	Keresztényüldözések	A vértanúk serege minden nemzetből (Jel 7,9–17)
	Vallásszabadság	Imádkozás minden emberért (1Tim 2,1–

	<p>Államvallás</p> <p>Összefoglalás</p> <p>Számonkérés</p>	<p>7)</p> <p>Minden hatalom Istentől van (Róm 13,1–7)</p>
<p>Isten-én</p> <p><i>Hitvallások</i></p>	<p>Bevezetés</p> <p>Hit-vallás</p> <p>Hitágazatok</p> <p>Egyetemes és felekezeti hitvallások</p> <p>Összefoglalás</p> <p>Számonkérés</p>	<p>„Mivel tehát nagy főpapunk van, aki áthatalom az egeken, Jézus, az Isten Fia, ragaszkodjunk hitvallásunkhoz.” (Zsid 4,14)</p> <p>Ajánlás (Lk 1,1–4)</p> <p>„Mert a test sem egy tagból áll, hanem sokból.” (1Kor 12,14)</p>
<p>Egyház</p> <p><i>Egyháztörténet a Római Birodalom bukásától a reformációig</i></p>	<p>Bevezetés</p> <p>Ágoston – Isten városa</p> <p>Első szerzetesrendek</p> <p>Európa missziója</p> <p>Hűbéri rend és investitúra</p> <p>Egyházszerzés Magyarországon</p> <p>Harc a Szentföldért</p> <p>Szerzetesrendek</p> <p>Előreformáció</p> <p>Összefoglalás</p>	<p>„Szemmel tartod járásomat és pihenésemet, gondod van minden utamra.” (Zsolt 139,3)</p> <p>„Nagyon korán, amikor még sötét volt, felkelt, és félrevonult egy lakatlan helyre, és ott imádkozott.” (Mk 1,35)</p> <p>„Mert a mi evangéliumunk nemcsak szavakban jutott el hozzátok, hanem erővel, Szentlélekkel és teljes bizonyossággal is.” (1Thessz 1,5)</p> <p>„Méltó vagy, Urunk és Istenünk, hogy tied legyen a dicsőség, a tisztesség és a hatalom...” (Jel 4,11)</p> <p>„Uram, a te erődnek örül a király. Mennyire ujjong, hogy megsegítetted!” (Zsolt 21,2)</p> <p>„Lakni fognak benne, és háború nem pusztítja többé, hanem biztonságban lesz Jeruzsálem. ” (Zak 14,11)</p> <p>„...megtagadva a hitetlenséget és a világi kívánságokat, józanul, igazságosan és kegyesen éljünk e világban...” (Tit 2,11–13)</p> <p>„...újuljatok meg lelketekben és elmétekben” (Ef 4,23)</p>

	Számonkérés	
<p>Én</p> <p><i>Születéstől halálig – Luther élete alapján</i></p>	<p>Bevezetés</p> <p>Születés, kisgyermekkor</p> <p>Ifjúkor, tanulóévek</p> <p>Felnőttkor 1-4.</p> <p>Öregkor</p> <p>Összefoglalás</p> <p>Számonkérés</p>	<p>„Mikor gyermek voltam, úgy szóltam, mint gyermek, úgy gondolkodtam, mint gyermek, úgy értettem, mint gyermek.” (1Kor 13,11)</p> <p>„Tanuljatok meg jót cselekedni!” (Ézs 1,17)</p> <p>„Nikodémus ezt kérdezte tőle: hogyan születhetik az ember, amikor vén?” (Jn 3,4)</p>
<p>Világvallások, vallási jelenségek</p>	<p>Bevezetés</p> <p>Teológiai alapok etikai kérdésekhez</p> <p>Világvallások és etika</p> <p>Aranyszabály</p> <p>Együttélés másokkal</p> <p>Összefoglalás</p> <p>Számonkérés</p>	<p>„Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (Jn 3,16)</p> <p>A nagy parancsolat (Mk 12,30–31)</p> <p>Aranyszabály (Mt 7,12)</p> <p>„Akik kardot fognak, kard által vesznek el.” (Mt 26,52)</p>
<p>Teremtett világ</p>	<p>Bevezetés</p> <p>Globalizáció etikája</p> <p>Környezetetika</p> <p>A fogyasztás etikája</p> <p>Gazdasági etika</p>	<p>„Mert ha azokat szeretitek, akik titeket szeretnek, mi a jutalmatok? Nem ugyanezt teszik-e a vámszedők is?” (Mt 5,46)</p> <p>„Akkor ezt mondta Isten: Alkossunk embert a képmásunkra, hozzánk hasonlóvá: uralkodjék a tenger halain, az ég madarain, az állatokon, az egész földön és mindenben, ami a földön csúszik-mászik.” (1Móz 1,26)</p> <p>Az igazi kincs (Mt 6,19-21)</p> <p>„Mert minden rossznak gyökere a pénz</p>

		szerelme, amely után sóvárogva egyesek eltévelyedtek a hittől, és sok fájdalmat okoztak önmaguknak.” (1Tim 6,10)
	Bioetika	„Sarjasztott az Úristen a termőföldből mindenféle fát, szemre kívánatosat és eledelre jót.” (1Móz 2,9)
	Az élet kezdetének etikai kérdései	„Már az anyaméhben elhívott engem az Úr, születésemtől fogva emlegeti nevemet.” (Ézs 49,1)
	Az élet végének etikai kérdései	„Megvan az ideje a születésnek, és megvan az ideje a meghalásnak.” (Préd 3,2)
	A technika etikája	„Azt mondták egymásnak: Gyertek, vessünk téglát, és égessük ki jól! És a téglá lett az építőkövük, a földi szurok pedig a habarcsuk.” (1Móz 11,3)
	Médiaetika	„Íme, a hajókat, bármilyen nagyok, és bármilyen erős szelek hajtják is őket, egy egész kis kormányrúddal oda lehet irányítani, ahová a kormányos akarja. Ugyanígy a nyelv is milyen kicsi testrészt, mégis nagy dolgokkal kérkedik.” (Jak 3,4–5)
	Virtuális világ	„Nem rejtélyesen szóltam, a földnek egy sötét helyén. Nem azt mondtam Jákób utódainak, hogy hiábavaló dolgokban keressenek engem. Én, az Úr, igazat mondok, a valóságot jelentem ki!” (Ézs 45,19)
	Összefoglalás	
	Számonkérés	